

La resposta de Barcelona a la crisi de la COVID-19

Propostes econòmiques de 26 economistes

Introducció de Xavier Vives

Professor d'Economia,
director acadèmic del Public-Private Sector Research Center, IESE

Resum

Aquest document ha estat elaborat pel PPSRC a partir de la informació aportada per diversos economistes en resposta a una enquesta qualitativa on l'objectiu era conèixer propostes d'àmbit municipal i metropolità per fer front a la crisi derivada de l'aplicació de mesures de confinament i distanciament social com a conseqüència de la COVID-19.

Paraules clau: reactivació econòmica, crisi, COVID-19, digitalització, ciutat, innovació, habitatge, economia, coneixement, urbanisme, àrea metropolitana, reindustrialització

Índex

Barcelona en el món post-COVID	4
Idees força	7
<i>Impuls econòmic a la ciutat</i>	<i>7</i>
<i>Avanç en la digitalització</i>	<i>7</i>
<i>Sector públic.....</i>	<i>7</i>
<i>Sostenibilitat social i ambiental.....</i>	<i>8</i>
Introducció	9
1. Context. Ciutats.....	11
2. Impacte en sectors i negocis	13
2.1 Sectors.....	14
2.2 Graus d'impacte	18
3. Mesures de reactivació de l'activitat econòmica.....	19
3.1 Mesures fiscals	19
3.2 Mesures reguladores	20
3.3 Mesures socials	21
4. Sectors reforçats.....	21
5. Altres mesures per a la Barcelona post-COVID-19.....	22
5.1 Promoció econòmica	23
5.2 Comerç.....	24
5.3 Polítiques educatives	25
5.4 Turisme	25
5.5 Polítiques culturals.....	26
5.6 Polítiques de mobilitat.....	26
5.7 Polítiques d'habitatge - urbanisme	27
5.8 Polítiques socials	27
6. Bibliografia	29

Agraïments

Aquest document ha estat elaborat pel Public – Private Sector Research Center (PPSRC) – IESE Business School a partir de la informació aportada per diversos economistes en resposta a una enquesta qualitativa duta a terme durant el mes de maig de 2020. L'objectiu de l'enquesta és conèixer propostes d'àmbit municipal i metropolità per fer front a la crisi derivada de l'aplicació de mesures de confinament i distanciament social com a conseqüència de la COVID-19.

A l'enquesta hi han participat els experts següents:

Prof. Oriol Amat, Universitat Pompeu Fabra (UPF)
Prof. Oriol Anguera Torrell, CETT (UB)
Prof. Germà Bel, Universitat de Barcelona (UB)
Prof. Núria Bosch, Universitat de Barcelona (UB)
Prof. Antonio Cabrales, University College London (UCL)
Sr. Joan B. Casas, Col·legi Economistes de Catalunya (CEC)
Prof. David Cuberes, Clark University (CU)
Prof. Xavier Fageda, Universitat de Barcelona (UB)
Prof. Lídia Farré, Universitat de Barcelona (UB)
Prof. Ada Ferrer Carbonell, Institut d'Anàlisi Econòmica (IAE) - CSIC
Prof. Rosa Ferrer, Barcelona GSE - Universitat Pompeu Fabra (UPF)
Prof. Miquel Angel García López, Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)
Sr. Anton Gasol, Col·legi Economistes de Catalunya (CEC)
Prof. Núria Mas, IESE Business School (IESE)
Prof. Andreu Mas-Colell, Universitat Pompeu Fabra (UPF)
Prof. Anna Matas, Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)
Prof. Joan Monràs, Universitat Pompeu Fabra (UPF)
Prof. Alfredo Pastor, IESE Business School (IESE)
Prof. Amedeo Piolatto, Universitat Autònoma de Barcelona (UAB)
Prof. Giacomo Ponzetto, Universitat Pompeu Fabra (UPF)
Prof. Joan Enric Ricart, IESE Business School (IESE)
Sra. Sofía Rodríguez Rico, Banc Sabadell (BS)
Dra. María Sánchez Vidal, Institut d'Economia de Barcelona (IEB)
Prof. Judit Vall, Universitat de Barcelona (UB)
Prof. Marian Vidal Fernández, University of Sydney (US)
Prof. Elisabet Viladecans Marsal, Universitat de Barcelona (UB)

Barcelona en el món post-COVID¹

Xavier Vives

Director acadèmic del PPSRC

La COVID-19 ha suposat un sotrac a les rutines de les persones, especialment les que viuen en ciutats. Els residents a Barcelona no en són una excepció. La incertesa sobre la dinàmica i durada de la pandèmia i les seves conseqüències fa difícil de preveure quins canvis seran permanents i quins transitoris en la configuració de la ciutat i en els costums dels seus residents. Els ciutadans sabem que un món interconnectat té avantatges en termes econòmics, socials i d'oci, però hem descobert que també és molt fràgil, vulnerable a perturbacions llunyanes i susceptible al contagi. En aquest escenari no serà fàcil recuperar la normalitat sense garanties de tractaments eficaços contra el virus i, eventualment, d'una vacuna.

La crisi portarà canvis que seran permanents: l'impuls de la digitalització i dels serveis associats, com ara el comerç electrònic, la banca digital, l'educació en línia, les consultes mèdiques a distància o l'expansió del teletreball. Això sí, el futur no serà únicament virtual (digital), sinó una barreja d'activitats presencials i activitats a distància que es complementaran i es reforçaran l'una amb l'altra. Aquesta combinació és més evident en l'àmbit laboral i en l'educació, en els quals, com a resultat de les mesures de confinament imposades, aquestes pràctiques s'han generalitzat, amb més o menys efectivitat, especialment en determinades professions. El retrocés probable de la globalització farà que les cadenes de producció es diversifiquin més, que siguin més locals i que els estats s'impliquin més per garantir subministraments bàsics d'alimentació, de sanitat i d'energia, en particular.

Els efectes del confinament sobre la reducció de la mobilitat han estat immediats, sobretot en l'ús del transport públic, però fins a quin punt aquest canvi es consolidarà en el temps dependrà molt de com i quan es pugui controlar l'epidèmia. L'experiència de la grip espanyola de 1918-1920, que és un punt de referència llunyà en el temps, però potser el més semblant a la situació actual, podria indicar que no podem esperar canvis generalitzats importants. Cal ser prudents a l'hora de fer previsions.

La crisi sanitària viscuda portarà noves demandes socials per incrementar la despesa en sanitat, no només per disposar de millors equipaments i instal·lacions, sinó per remunerar els treballadors del sector d'acord amb les seves responsabilitats. Un punt important és que els hospitals necessiten espais flexibles, adaptables i suficients per fer front a emergències com les que hem viscut. En el cas de Barcelona és urgent accelerar, per exemple, el trasllat i ampliació de l'Hospital Clínic. A més, la inversió en investigació biomèdica creixerà, un fet que afavorirà les ciutats que disposin d'una massa crítica investigadora i bon nivell mèdic. En una economia basada en el coneixement, les ciutats que hagin invertit més en capital humà, tant en l'educació com en la salut de les persones, superaran millor la crisi que les que han invertit en infraestructures físiques de rendibilitat social dubtosa.

Com afronta la ciutat de Barcelona la crisi de la COVID-19? La ciutat surt d'una posició mixta. Per una banda, disposa d'una bona xarxa de centres d'investigació i serveis mèdics, a més d'un teixit digital d'empreses emergents incipient però significatiu i iniciatives innovadores que poden configurar una ciutat intel·ligent que faci ús de la tecnologia digital i contribueixi a millorar la vida

¹ Text adaptat parcialment de l'article de *La Vanguardia* de 30/04/2020.).

de les persones. El tractament adequat de les dades generades a la ciutat pot ser una font important de servei a la ciutadania i de prosperitat econòmica. Per altra banda, Barcelona té una especialització excessiva en el turisme massiu i els serveis associats. A curt termini, l'impacte en el turisme, l'hostaleria i el tràfic aeri és i serà molt fort i, a mitjà termini, incert, en funció de la memòria de la crisi de la COVID-19, la por al contagi i possibles rebrots. La importància del turisme a la ciutat de Barcelona fa que calgui replantejar l'estratègia i el protagonisme dels diferents sectors econòmics a la ciutat per fer-la menys dependent de perturbacions externes. Caldrà evolucionar cap a un turisme de més qualitat i cap a la diversificació, donant més protagonisme als sectors tecnològics i a les indústries netes.

La ciutat, en projectes promoguts per l'Administració local o juntament amb altres administracions, històricament, ha tingut tendència a invertir, està encara invertint o projecta inversions en obres de rendibilitat social dubtosa, com ara la finalització d'alguns dels trams de la L9, la reforma de la plaça de les Glòries o l'extensió del tramvia per la Diagonal. Certament, aquestes inversions, que sembla que no han estat acompanyades d'estudis rigorosos de cost-benefici social, haurien estat o serien més rendibles si s'enfoquessin al capital humà i tecnològic. Aquesta inversió excessiva en infraestructures ha estat una constant a Espanya, com ho exemplifiquen les grans inversions en l'AVE. Espanya va prioritzar aquesta infraestructura mentre que no finançava prou la llei de dependència. Avui coneixem les conseqüències d'aquesta política per l'elevada taxa de mortalitat en residències de gent gran. Tanmateix, hi ha altres infraestructures com ara les rodalies o les connexions del port, per no parlar del corredor del mediterrani, que han estat menystingudes tot i superar amb escreix tota mena de càlculs de cost-benefici social. Al mateix temps, la falta de control del dèficit en el passat limita molt la capacitat d'aplicar polítiques d'estímul fiscal per ajudar els treballadors i les empreses espanyoles a fer front a la crisi, atès l'elevat deute públic existent. Depenem d'Europa.

La COVID-19 planteja també que cal una resposta àgil de l'Administració pública a les necessitats socials i econòmiques. La burocratització de les decisions endarrereix desmesuradament les actuacions i pot arribar a fer-les ineficaces. El model d'agència pública que té més agilitat de gestió no s'ha de limitar, sinó que s'ha de preservar i ampliar. Aquestes agències, que també poden ser mixtes, juntament amb el sector privat, poden ser crucials per a la recuperació econòmica de Barcelona.

Depenent de l'evolució de la crisi de la COVID-19, haurem de reconsiderar les virtuts de la densitat urbana. Les epidèmies han canviat històricament l'urbanisme i, precisament, l'urbanisme és una de les eines principals que tenen les administracions locals. Si ara creiem que viurem amb una amenaça permanent de virus descontrolats, el valor de l'esponjament de les ciutats i els suburbis verds pujarà i canviaran els valors relatius de les diferents modalitats de transport. Moure'ns a peu i amb bicicleta serà més popular, mentre que el transport públic pot ser qüestionat, ja que és un vehicle perfecte per al contagi. De totes maneres, en una ciutat de densitat elevada com Barcelona, el transport públic és un mitjà de mobilitat fonamental i, per tant, s'haurà de repensar el sistema de transport.

Entre els riscos que afrontem sobre les mesures que cal adoptar, no s'ha de caure en l'error de fer avançar agendes polítiques partidistes aprofitant la crisi de la COVID-19 ni plantejar una transformació de la ciutat que no gaudeixi d'un ampli consens. El confinament ha posat més de manifest els elevadíssims nivells de pol·lució i soroll que pateix la ciutat. Cal buscar solucions aviat, però això no es pot fer, per exemple, suprimint l'automòbil privat, sinó que l'accés del vehicle al

centre de la ciutat s'ha de controlar adequadament mitjançant un peatge urbà, per exemple. S'ha d'impulsar amb fermesa la mobilitat neta, el cotxe elèctric i els serveis de taxi, incloent-hi els VTC, amb normativa ecològica estricta i un transport públic amb zero emissions i silencis. Hem de repensar també si fa falta crear noves superilles, que poden generar congestió a altres punts de la ciutat. Mesures com la d'ampliar les voreres o millorar el parc d'habitatge no són controvertides. A més, caldrà posar molta imaginació per reconfigurar a mitjà termini els espais buits com a resultat dels canvis estructurals induïts en el comerç, la restauració i la distribució. En referència al sector turístic, cal apostar definitivament per un turisme de qualitat que potencii Barcelona com a capital cultural.

La indústria neta, la digital en particular, és imprescindible per a una diversificació del teixit econòmic i ha de tenir un paper revitalitzador en l'àrea metropolitana. La indústria està qüestionada per la dinàmica de la globalització i per la manca d'una estratègia industrial. De tota manera, es pot aprofitar la reversió parcial del procés de globalització per relocalitzar indústria avançada basada en tecnologia digital (robòtica i intel·ligència artificial, per exemple). L'anunci de la marxa de Nissan hauria de ser un revulsiu per tal de definir una estratègia industrial (el cotxe elèctric, per exemple). Aquí hi han de tenir un paper actiu les diferents administracions. Tampoc no s'hauria de deixar passar l'oportunitat de presentar projectes competitiu en els futurs fons europeus de recuperació post-COVID-19. El cas de Nissan deixa palès que es paga un preu per no tenir centres de decisió empresarials locals. Barcelona ha de recuperar seus empresarials.

L'AMB és precisament l'àrea on s'ha de desenvolupar la resposta a la crisi. En cada aspecte, com ara el transport, l'habitatge, el medi ambient, la indústria o la cultura, la dimensió metropolitana és crucial. No es poden pensar solucions només en l'àmbit estricte del municipi de Barcelona. Les fronteres entre municipis són artificials. S'hauria, doncs, d'enfortir el govern metropolità.

En resum, s'haurà de construir una governabilitat basada en consensos amplis, en la col·laboració publicoprivada i en el consell de científics i experts, per definir un projecte de futur que tingui èxit. L'enquesta que ha impulsat el PPSRC té per objectiu contribuir a fer que això sigui possible.

Idees força

Impuls econòmic a la ciutat

Barcelona ha de diversificar la seva estructura productiva, reduint el pes relatiu del sector turístic en l'economia de la ciutat, a favor d'indústries netes i serveis avançats.

- Cal apostar per un turisme de qualitat: turisme cultural, convencions de negocis i congressos.
- Cal tenir centres de decisió empresarials locals. Barcelona ha de recuperar seus empresarials i ampliar el radi d'atracció en el món digital.
- Cal atreure empreses d'alt valor afegit aprofitant les fortaleses de Barcelona, com són la presència d'universitats i centres de recerca de prestigi, la disponibilitat de mà d'obra qualificada, el bon clima, la bona localització geogràfica i la qualitat de vida.
- Cal retenir el talent a la ciutat i atraure'n de nou.
- Cal que Barcelona Activa sigui una agència crítica per desenvolupar el potencial econòmic de la ciutat, tant en l'àmbit de la formació com en la generació d'ecosistemes empresarials.

Avanç en la digitalització

La ciutat ha d'avançar cap a la digitalització, tant des de l'àmbit privat com des de l'àmbit públic, per tal de guanyar eficiència i competitivitat.

- Plataformes de distribució i comercialització en línia. Suport al comerç minorista per estendre la venda en línia.
- Extensió de la telemedicina i la teleassistència.
- Polítiques actives d'ocupació. Capacitació de gent aturada en el sector digital.

Sector públic

El sector públic ha de tenir un paper clau en la reactivació econòmica, no només aportant recursos financers a famílies i empreses, sinó facilitant les condicions adequades perquè prosperi la col·laboració publicoprivada per tal que les empreses i famílies puguin aportar-hi capital, coneixement o experiència internacional.

- Agilització dels processos administratius. La burocratització de les decisions alenteix desmesuradament les actuacions i pot arribar a fer-les inefectives.
- Àrea metropolitana com a àmbit d'actuació en el transport, la indústria i l'habitatge.
- Urbanisme com a principal eina amb potencial transformador de la ciutat i eina per construir habitatge assequible.

Sostenibilitat social i ambiental

Impulsar polítiques que afavoreixin la resiliència de la ciutat i l'ús d'energia renovable i que accelerin l'assoliment dels objectius marcats a l'Agenda 2030.

- Ampliació dels serveis a les llars d'infants i a les escoles i de les activitats extraescolars, per tal de facilitar la tasca dels progenitors i evitar l'increment de les desigualtats d'oportunitats entre els alumnes i les desigualtats de gènere dins els nuclis familiars.
- Inversió per millorar la connectivitat digital.
- Fomentar la mobilitat sostenible per reduir els elevats nivells de pol·lució i soroll de la ciutat i la rehabilitació energètica dels edificis per incrementar l'ús de generació d'energia neta a la ciutat.

Introducció

Jordi Salvador

Project Manager del PPSRC

Històricament, les crisis polítiques, socials i econòmiques han demostrat ser factors acceleradors de tendències prèvies i aquesta crisi de la COVID-19 no sembla pas que sigui diferent. Aquesta crisi accelerarà i consolidarà tendències que es venien registrant els darrers anys: la compra en línia, la digitalització dels processos empresarials i la generalització del teletreball en determinades professions. Aquesta crisi, a més, s'espera que tingui un impacte important en l'increment de les desigualtats pel que fa a la renda, el gènere i les oportunitats educatives si les autoritats no prenen mesures adequades.

En el cas particular de les ciutats, com apunta Sofía Rodríguez Rico, del BS, s'espera també que es reverteixin alguns dels processos existents, que hi hagi processos de desurbanització i que la gent es traslladi a viure a zones amb menys densitat de població. També es preveu la desgentrificació de la ciutat, la qual cosa pot ajudar a limitar la pressió sobre el preu dels lloguers actuals a determinades zones de la ciutat, segons Ada Ferrer Carbonell, de l'IAE.

Les mesures adoptades com a resposta a la COVID-19 promouran també una sèrie de canvis permanents en l'ús de l'espai urbà per adaptar-lo als requeriments sanitaris i permetre accelerar processos d'avenç en línia amb l'Agenda 2030, segons Elisabet Viladecans Marsal, de la UB. Tot això farà encara més necessària l'adopció de polítiques d'àmbit metropolità per fer front als reptes plantejats.

Quant als efectes econòmics de la crisi, hi ha un consens ampli entre els enquestats sobre l'elevada incertesa actual, que no es dissiparà fins que no es disposi d'informació més precisa sobre la data de la possible obtenció de la desitjada vacuna o de tractaments mèdics que permetin reduir les afectacions del virus. Això permetrà relaxar les mesures de distanciament social i afavorir la tornada a l'activitat econòmica, la tan desitjada "nova normalitat".

Els efectes sobre l'economia dependran de la durada i intensitat de les mesures de confinament, de la capacitat que tinguem de conviure amb el virus, de la possible aparició de brots nous i de la intensitat de les mesures de política econòmica que s'adoptin durant el període transitori. Aquestes polítiques han de tenir per objectiu fer front, sobretot, als problemes de liquiditat que hagin d'afrontar les empreses, especialment les que s'han vist obligades a tancar temporalment, amb l'objectiu d'evitar que acabin tenint problemes de solvència i tancant definitivament. Si no hi ha un rescat important i un pla sectorial de reconversió, apunta Oriol Amat, de la UPF, "podem veure molts tancaments i atur". Per tant, ha de ser prioritari per al sector públic en l'àmbit econòmic intentar evitar la mortalitat empresarial i, de retruc, la del know-how i del sistema de relacions complexes que les empreses acumulen.

Les competències municipals són limitades en l'àmbit fiscal i regulador per fer front a un impacte d'oferta i demanda tan important com el derivat de la crisi actual. De totes maneres, això no impedeix l'adopció de mesures que permetin, a curt termini, maximitzar la supervivència de les empreses locals facilitant mesures de liquiditat i, a mitjà termini, facilitar l'adopció de plans de reactivació econòmica per a adaptar-se al nou escenari una vegada finalitzin les mesures de confinament.

La importància de la presa de decisions a curt termini per fer front al impactes directes de la crisi no ha de fer oblidar la importància de prendre mesures ara que tindran efectes a mitjà i llarg termini. Segons Núria Mas, de l'IESE, Barcelona ha de fer una aposta clara per la innovació, l'educació superior i les polítiques que facilitin l'atracció i retenció de talent, així com una reflexió profunda de quines son les ocupacions que calen en el futur. I, tal com remarquen alguns dels enquestats, Barcelona Activa ha de tenir un paper central en aquestes tasques.

En aquest document presentem un resum de les propostes recollides a l'enquesta duta a terme pel PPSRC a un grup ampli d'economistes als quals vàrem fer les preguntes següents:

1. Quins són els sectors econòmics que creu que resultaran més afectats pel confinament i les mesures de distanciament social? Indiqui, si us plau, si creu que aquests efectes tindran caràcter permanent o temporal.
2. En el cas de sectors que consideri que l'impacte rebut serà només temporal o que hi ha una possibilitat de reconversió, quines mesures concretes d'àmbit local o municipal (fiscal, regulador, etc.) proposaria que s'adoptessin per tal d'afavorir la reactivació de l'activitat econòmica?
3. Quins sectors creu que sortiran reforçats de la crisi? Com considera que les administracions municipals poden recolzar-los per consolidar-ne el creixement?
4. Quines altres polítiques haurien d'impulsar el govern municipal o metropolità per adaptar l'economia de la ciutat de Barcelona al context post-COVID-19?

Les respostes aportades pels participants, des de diferents camps d'especialització, com ara l'economia urbana, la competència, l'economia del transport, l'estratègia, la governança, l'economia laboral, les finances o la competitivitat empresarial, han estat d'un gran valor. Com a resultat de totes aquestes aportacions neix aquest document que esperem que pugui ser d'utilitat als dirigents públics en la presa de decisions per fer front a aquesta situació tan complexa.

Les crisis han suposat grans desafiaments per a les persones i les empreses, però han estat també una font d'oportunitats per a la reconversió i l'aparició de nous projectes renovadors. Com afirma David Cuberes, de CU, en les seves respostes, "tant la demanda com l'oferta tornaran, però és sobretot responsabilitat de les administracions públiques que tornin a la ciutat de Barcelona". Per a això, Andreu Mas-Colell, de la UPF, proposa definir un model de ciutat perquè Barcelona sigui la capital econòmica de les indústries del segle XXI, un pol d'atracció de talent i una capital científica, tecnològica i d'educació superior, al mateix temps que es desplegui una actitud a favor de l'empresa i les indústries netes.

1. Context. Ciutats.

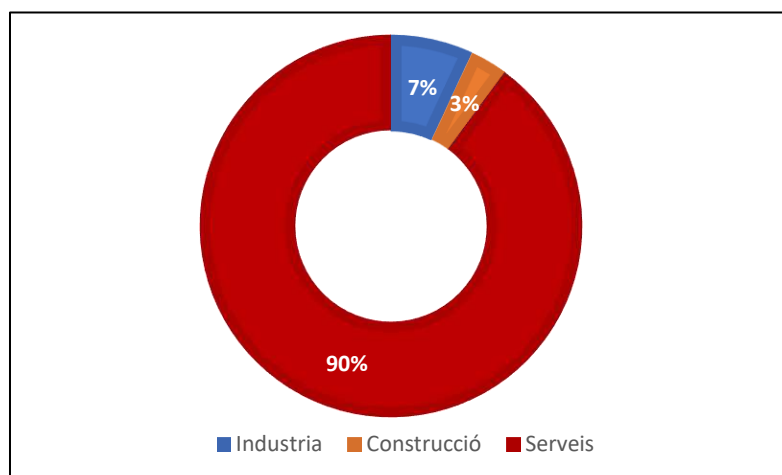
Ciutats com Wuhan, Milà, Madrid, Barcelona o Nova York han estat importants focus de propagació de la COVID-19, en gran mesura per la seva densitat elevada i el seu ús intens del transport públic². Des d'alguns àmbits s'està posant en dubte l'actual model de ciutat. De totes maneres, l'economia urbana ens ha ensenyat que l'elevada densitat actual de les ciutats, si estan organitzades correctament, és també font de productivitat, creixement econòmic, benestar i innovació, així com de generació i disseminació de noves idees, la qual cosa és essencial per a l'actual moment de l'economia del coneixement.

Quant al transport públic, és important tenir en compte que una ciutat amb la densitat de població de Barcelona no pot funcionar sense transport públic, segons apunta Anna Matas, ja que el transport actiu (a peu i amb bicicleta) no pot absorbir la demanda de transport públic actual. Això obligarà a adoptar mesures per evitar que el transport públic sigui de nou un focus de propagació.

Per aquest motiu, és necessari que les polítiques municipals, en la mesura que les seves competències (limitades) ho permetin, vagin enfocades a facilitar que les persones i les empreses s'adaptin al nou context i que les noves pautes de consum sorgeixin del confinament, amb l'objectiu que la ciutat de Barcelona continuï sent una font d'ocupació i creixement econòmic del país.

L'economia de Barcelona, com la de la resta de grans ciutats del món, concentra la seva activitat econòmica en el sector serveis, que representa el 90% del valor afegit creat a la ciutat, encara que amb la particularitat que el sector turisme ocupa una posició especialment important.

Figura 1
Valor afegit brut. Estructura sectorial. 2018.

Font: Departament d'Estadística i Difusió de Dades. Ajuntament de Barcelona. Font: Ajuntament de Barcelona. Oficina Municipal de Dades. Departament d'Anàlisi-Gabinet Tècnic de Programació.

² Harris, J. E. (2020). "The subways seeded the massive coronavirus epidemic in New York". NBER. Working Paper 27021. <https://www.nber.org/papers/w27021.pdf>

En el sector serveis, l'Ajuntament de Barcelona presenta 20 branques d'activitat diferents, de les quals 10, aproximadament, han pogut rebre més impacte com a resultat de les mesures sanitàries adoptades per fer front a la propagació de la COVID-19³. Com s'observa a la **Taula 1**, aquestes 10 branques d'activitat seleccionades representen un 53,2 % del total del valor afegit brut (VAB) generat a Barcelona el 2018.

Taula 1
Valor afegit brut. Branques d'activitat del sector serveis. 2018

Posició	Branques d'activitat . Subsector serveis	VAB. Barcelona %
1	Activitats immobiliàries	14,1
2	Serveis d'allotjament, menjar i begudes	8,2
4	Comerç majorista i intermediaris, excepte vehicles de motor	6,6
5	Educació	6,1
9	Comerç al detall, excepte vehicles de motor i motocicletes	4,9
10	Activitats sanitàries	4,5
12	Emmagatzematge i activitats afins al transport; activitats postals	2,9
14	Transport terrestre, marítim i aeri	2,5
16	Activitats artístiques, recreatives i d'oci	2,3
19	Activitats de serveis socials	1,1
	Subtotal	53,2
	Total de serveis	89,9%

Font: Departament d'Estadística i Difusió de Dades. Ajuntament de Barcelona. Font: Ajuntament de Barcelona. Oficina Municipal de Dades. Departament d'Anàlisi-Gabinet Tècnic de Programació.

La **Taula 2** recull el nombre d'assalariats i treballadors autònoms en alguns dels sectors més afectats per la situació de confinament⁴.

³ Ajuntament de Barcelona (2020), *Anuari Estadístic de la Ciutat de Barcelona 2019*.

⁴ CCAE (2009).

Taula 2

Assalariats i autònoms per seccions d'activitat econòmica. 2018

Sectors	Treballadors règim general	%	Treballadors autònoms	%
Comerç i reparacions	135.006	14,0	26.116	21,2
Activitats sanitàries i serveis auxiliars	99.736	10,3	5.956	4,8
Hostaleria	77.919	8,1	10.911	8,9
Educació	70.688	7,3	4.034	3,3
Indústries manufactureres	56.810	5,9	5.867	4,8
Construcció	25.550	2,6	8.308	6,7
Activitats artístiques, recreatives	22.879	2,4	4.822	3,9
Activitats immobiliàries	12.292	1,3	2.990	2,4
Subtotal	500.880	51,9	69.004	56
Total	965.851	100,0	123.260	100

Font: Departament d'Estadística i Difusió de Dades. Ajuntament de Barcelona. Font: Generalitat de Catalunya. Departament d'Empresa i Coneixement

Quant a la remuneració dels residents a Barcelona, segons publica l'Oficina Municipal de Dades de l'Ajuntament de Barcelona, el salari mitjà dels residents va ser de 30.807 euros bruts anuals al 2018⁵, sent el més elevat el dels residents a Sarrià-Sant Gervasi (47.396 €/any) i els més baixos els de Ciutat Vella o Nou Barris (al voltant dels 22.400 €/any). El 25,9% dels assalariats a Barcelona era com a màxim milleurista. En termes purament econòmics, aquesta darrera dada permet plantejar dues qüestions rellevants per al futur de la ciutat: quin és el valor afegit aportat en aquests llocs de treball? Més enllà de les capacitats de les persones que fan aquestes tasques, té aquest 25% de la població capacitat per generar demanda dels serveis produïts a la ciutat mentre no es recuperi l'arribada de visitants internacionals amb més poder adquisitiu? Caldrà tractar ambdues qüestions quan es discuteixi quin model de ciutat volen els barcelonins i quin preu estan disposats a pagar-ne.

2. Impacte en sectors i negocis

L'impacte de les mesures adoptades per mantenir les polítiques de distanciament social té una incidència especial en els negocis que requereixen una interacció personal entre client i proveïdor, com ara **cafeteries, restaurants i hotels**, o empreses de serveis que es consumeixen en grup, com ara l'educació, congressos, teatre, concerts, cinemes o esdeveniments esportius, unes activitats que han estat forçades a tancar. Es tracta de sectors que han experimentat un increment en el cost relatiu de la proximitat, en paraules de Núria Mas. De totes maneres, l'impacte de la crisi no serà

⁵ Ajuntament de Barcelona (2020). *Els salaris a Barcelona 2018*. Oficina Municipal de Dades de l'Ajuntament de Barcelona. Febrer 2020. <https://ajuntament.barcelona.cat/barcelonaeconomia/ca/mercat-de-treball/remuneracions-salarials/remuneracions-salarials>

únicament sectorial, en el turisme principalment, sinó que tindrà un impacte **multidimensional** depenent de factors com la liquiditat de les empreses, el nivell d'adopció tecnològica, el gènere, etc.

2.1 Sectors

Els experts consultats mostren un consens ampli sobre el fet que els sectors més afectats a curt termini seran sectors com ara el **turisme amb gran capacitat d'atracció de visitants internacionals**⁶, amb un impacte elevat en els **negocis de restauració** i distribució de productes del sector horeca (hotels, restaurants i cafeteries)⁷ i el **comerç**⁸. Altres sectors mencionats pels experts són el transport, especialment el **transport públic i aeri**, i l'**educació**, especialment les **escoles bressol privades** i l'educació de **postgrau**.

Joan Enric Ricart, de l'IESE, considera que la situació actual tindrà un impacte especialment negatiu en tots els negocis dependents del turisme massiu o de baix cost (*low cost*), que "s'ha acabat". En la mateixa línia es manifesta Anna Matas, de la UAB, que afegeix que amb un factor de càrrega (*load factor*) en el transport aeri inferior al 80%, el negoci de baix cost segurament no es podrà mantenir amb els preus actuals.

En aquest mateix sector turístic, encara que amb l'atenció posada en un visitant professional i de negocis amb alt poder adquisitiu, Joan B. Casas, del CEC, destaca l'efecte que la crisi tindrà en els negocis dependents de **fires i congressos**, com ara els restaurants i els comerços de qualitat. En la mateixa línia es pronuncia Elisabet Viladecans Marsal, que recorda que la gran majoria de fires i congressos del 2020 s'ha cancel·lat o s'ha ajornat fins el 2021 (World Mobile Congrés Barcelona 2020 i Alimentaria 2020).

Malgrat els efectes molt negatius que pugui tenir a curt termini sobre el sector turístic de Barcelona, Antonio Cabrales, de la UCL, es mostra optimista pel que fa a la situació a mitjà termini i afirma que "les raons estructurals per les quals el mar Mediterrani és atractiu per a algú d'altres llocs (cultura, clima) no canviarà tant de manera immediata".

El **transport públic**, especialment el transport massiu, es veurà àmpliament afectat i en disminuirà la importància perquè, tal com afirma Joan Monràs, de la UPF, "el transport públic convencional, és a dir, el metro i l'autobús, és malauradament un important focus de transmissió de malalties contagioses". En aquesta línia, el sector del taxi també haurà d'adoptar mesures que permetin als usuaris fer trajectes de manera segura, afegeix Rosa Ferrer, de la UPF. Ada Ferrer Carbonell assenyala com a subsectors altament afectats el transport aeri, els creuers i el transport ferroviari d'alta velocitat.

⁶ Barcelona va rebre el 2019 un total de 12 milions de turistes (un 5% més que l'any anterior), que varen fer prop de 33 milions de pernoctacions (un increment del 5,6%).

⁷ Barcelona comptava el 2018 amb 13.186 establiments en la secció de l'hostaleria (56-56 del CCAE, 2009) amb uns 80.000 assalariats.

⁸ Barcelona comptava el 2018 amb 42.747 establiments en la secció de comerç i reparacions (45-47 del CCAE, 2009) amb uns 135.006 assalariats.

Pel que fa al **comerç minorista**, que ha de ser un dels gran atractius de qualsevol ciutat, “hi haurà una desaparició important d’aquest tipus d’establiments”, segons Joan B. Casas. Si això succeeix, es transformarà el paisatge urbà “que, cal no oblidar-ho, és un dels actius socials, culturals i turístics de Barcelona”, afirma Oriol Anguera Torrell, del CETT.

El comerç minorista és un eix central entorn del qual s’ha d’estructurar la vida dels barris a la ciutat i que pot ser objecte de canvis permanents a causa dels canvis d’hàbits de consum dels residents, segons indica Amedeo Piolatto, de la UAB, tant per formes de consum (en línia i presencial), com per “canvis en les preferències de despesa dels individus, que perjudicaran alguns i beneficiaran d’altres”. Si aquesta tendència de consum en línia es generalitza, es pot acabar reduint el nombre d’establiments a la ciutat i, en conseqüència, part del seu atractiu.

El **sector educatiu**, font important d’exportació de serveis educatius, especialment a través de les escoles de negocis (EADA, ESADE, IESE Business School) patirà un fort impacte a curt termini, malgrat que se n’espera una recuperació a mitjà i llarg termini. Aquest sector haurà d’adaptar-se a les noves tendències amb més introducció de tecnologies en l’ensenyament i adoptar un sistema combinat (*blended*), segons indica Joan Enric Ricart de l’IESE.

Dins d’aquest mateix sector educatiu, en una àrea en què el govern municipal té competències, Rosa Ferrer i Judit Vall (UB) destaquen la importància de mantenir obertes les escoles bressol privades, que estan patint un fort impacte i desenvolupen un paper essencial perquè ambdós progenitors puguin tornar a la feina una vegada s’acabi la situació de confinament. Mantenir les escoles bressol privades obertes ha de permetre, no només reduir l’impacte econòmic negatiu a la ciutat, sinó reduir les diferències de gènere actuals. Ada Ferrer Carbonell afegeix també les activitats extraescolars, sobretot les activitats d’oci en períodes de vacances, com un element clau per mantenir un equilibri entre l’àmbit personal i professional.

Hi ha un tipus d’esdeveniments massius, en ocasions associat al sector turístic internacional, com són els **concerts, el teatre i altres activitats culturals i d’entreteniment i els esdeveniment esportius**, que no podrà recuperar una certa normalitat fins que no es disposi d’una vacuna, la qual no arribarà a curt termini. En alguns casos, però, com apunta Giacomo Ponzetto, de la UPF, els efectes poden ser permanents, perquè “els cinemes perdran terreny en favor de l’entreteniment a casa”.

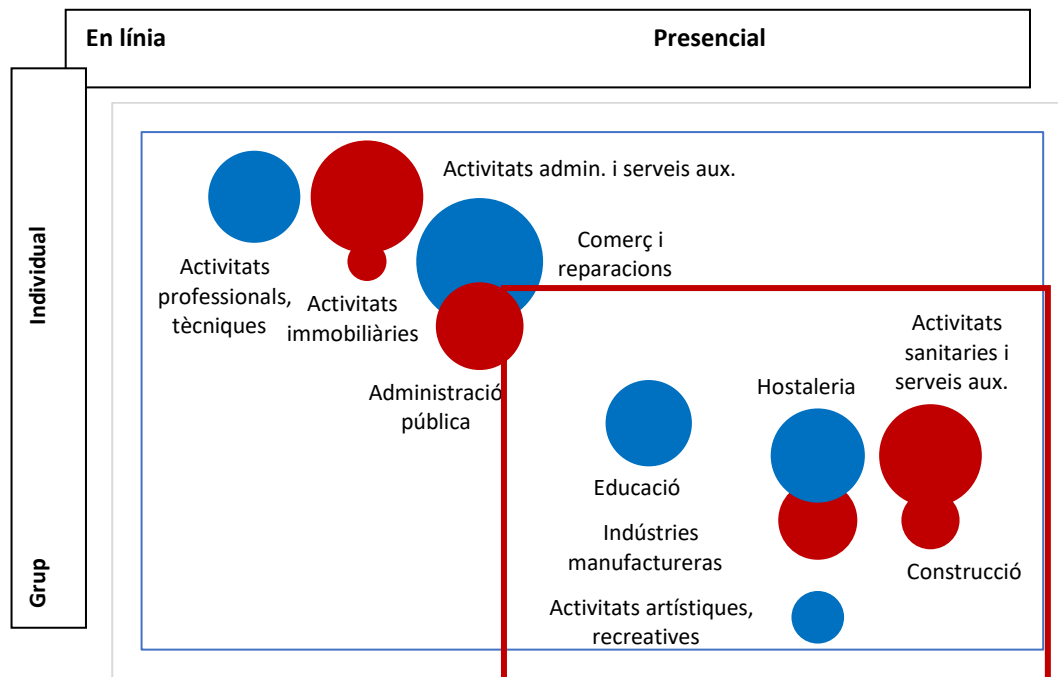
Judit Vall alerta que “l’esfera cultural de la ciutat també té un risc elevat que les afectacions actuals es puguin convertir en permanents”, la qual cosa posaria en risc un futur model de desenvolupament turístic a la ciutat de Barcelona basat en l’atracció de turisme cultural i turisme internacional.

Un dels altres sectors afectats és el **mercat d’oficines**, que patirà una parada amb un important impacte en els preus, tot i que s’espera una recuperació en aproximadament un any, segons Joan B. Casas.

Per a Sofía Rodríguez Rico, al sector de l’habitatge, l’augment de l’atur, la reducció dels salaris i l’endarreriment de les decisions d’inversió podria empènyer el traspàs de possibles compradors d’habitatge cap al mercat de lloguer, per la qual cosa augmentarà la demanda d’habitatge de lloguer assequible.

Els sectors més afectats que s’han esmentat són sectors en què el teletreball no és possible o és molt difícil. La **Figura 2** permet observar que la majoria dels treballadors de la ciutat de Barcelona treballen majoritàriament en sectors que poden desenvolupar la seva activitat principal de manera virtual (quadrant 1). Això permet afirmar que hi ha molt de camp per avançar en el procés de digitalització de les empreses i del sector públic a la ciutat de Barcelona. De totes maneres, la digitalització té una utilitat limitada per a les empreses del tercer quadrant.

Figura 2
Treballadors per seccions d’activitat econòmica. 2018.

En vermell, es mostren les activitats destinades a o realitzades per principalment residents i, en blau, activitats destinades tant a clients nacionals com internacionals. Dins del quadrat vermell, es mostren els sectors més afectats.

Font: Departament d’Estadística i Difusió de Dades. Ajuntament de Barcelona i Generalitat de Catalunya. Departament d’Empresa i Coneixement.

Com apunta Miquel Àngel García López, de la UAB, l’impacte serà més gran en aquelles activitats que tinguin com a clients principals els turistes internacionals⁹, els quals, segons alguns estudis, no començaran a venir fins al mes d’octubre; tampoc no pensa que els clients nacionals puguin substituir totalment els turistes internacionals. Igualment, Elisabet Viladecans Marsal es mostra escèptica quan afirma que “caldrà veure si el turisme local/nacional compensa aquesta baixada”.

Quant als sectors afavorits, s’espera que el **sector sanitari i el sector tecnològic** surtin reforçats de la crisi i siguin fonts de creixement en el futur (comerç electrònic, solucions d’anàlisi i processament de dades i solucions de digitalització de pimes, empreses emergents, etc.), a més

⁹ Al 2005, els turistes nacionals varen representar un 30,7%, mentre que al 2019 varen representar un 17%.

del sector d'**empreses de subcontractació**, segons Amedeo Piolatto, ja que les empreses poden decidir "externalitzar més, per tenir menys costos fixos (encara que això es pugui traduir en més costos variables) i més flexibilitat".

Un altre sector que en sortirà reforçat serà el sector farmacèutic i les empreses associades, com ara els laboratoris, a causa d'un increment de la preocupació pels temes sanitaris.

Per analitzar la **temporalitat o permanència** dels efectes de la crisi, Núria Mas considera que hi ha tres elements importants que cal tenir en compte:

- Tenir la situació de salut pública al més controlada possible per tal de poder conviure amb tranquil·litat amb la realitat de la COVID-19, sabent que el risc de contagi és relativament limitat i que, en cas de contagiar-nos, el sistema hi podrà donar una resposta adequada.
- Adoptar les polítiques necessàries per pal·liar el cop que una crisi d'aquesta intensitat suposarà per a l'economia i les persones, amb un èmfasi especial en els sectors que es poden veure més afectats.
- Intentar anticipar quins són els paràmetres que marcaran l'economia del futur, ajudant a la formació de les persones per poder formar-ne part i potenciant la innovació per poder atraure i retenir talent.

Andreu Mas-Colell apunta que los efectos deberían ser temporales, aunque puede llevar años la total recuperación, pues "es irreal pensar que se puedan mantener empresas congeladas" y que, en última instancia, es el Banco Central Europeo quien tiene mayor capacidad de intervención.

De la mateixa opinió és Giacomo Ponzetto, qui es mostra optimista quan afirma que no creu que a la llarga hi hagi "un impacte generalitzat permanent en els sectors més afectats, ja que no va haver-hi cap efecte després de la pandèmia de grip espanyola de 1918-19, ni tampoc després de la grip pandèmica de 1957-58 (de molta menys importància), encara que alguns pocs sectors que ja estaven perdent quota de mercat veuran com aquesta crisi accelera aquesta tendència (cinemes o llibreries sense venda en línia)".

A més, Andreu Mas-Colell apunta que, més enllà dels efectes derivats de la falta de visitants, caldrà tenir en compte els efectes insidiosos i generadors d'incertesa, de l'impacte indirecte, perquè les empreses no tenen la certesa sobre quina serà la durada de l'impacte i quan tornaran els seus clients a la ciutat. A més, serà important si hi ha una recessió generalitzada, a diferència del que va succeir amb la gran recessió de 2009, quan les economies emergents, liderades per la Xina, van continuar creixent tot i la crisi en les economies occidentals. En la mateixa línia es posiciona Germà Bel, de la UB, que senyala la importància que pugui tenir l'evolució del comerç internacional en la crisi. Més específicament, Anna Matas apunta al risc per a la indústria manufacturera de la ruptura de les cadenes de subministrament.

En el cas particular del sector serveis, Elisabet Viladecans Marsal afirma que "l'impacte serà temporal, perquè les activitats de serveis aniran obrint progressivament i algunes pot ser que recuperin part del que han perdut. En els casos del comerç i la restauració, ateses les restriccions de distància entre clients, l'oferta serà menor (per una reducció de la capacitat dels establiments). Aquí cal sumar-hi que l'augment de l'atur ja està reduint la capacitat adquisitiva i, per tant, per la via de la demanda, també pot haver-hi menys activitat en aquests sectors. Així mateix, pot

haver-hi establiments (comercials i de restauració) que no hagin estat capaços de mantenir-se durant el tancament i posterior obertura que taquin definitivament (de fet, **hi ha estimacions que preveuen un tancament de petit comerç d'entre el 30-50% dependent del sector i la ciutat**)”.

Finalment, Oriol Anguera Torrell puntualitza que “els efectes poden tenir caràcter permanent o temporal dependent de la capacitat de resiliència que tinguin les empreses que, en bona part, estarà condicionada per les polítiques que adoptin els governs i per la capacitat d'adaptació als nous escenaris”.

2.2 Graus d'impacte

És important destacar que hi haurà una important heterogeneïtat de l'impacte dins dels mateixos sectors en funció de diferents factors: liquiditat, grau de digitalització, gènere o tipus de treball.

- **Liquiditat**

Segons apunta Germà Bel, la crisi no tindrà biaixos sectorials destacats i “els agents més afectats seran aquells amb més dificultats de liquiditat per resistir l'impacte a curt termini de la dràstica reducció de demanda”.

- **Grau de digitalització**

Segons Amedeo Piolatto, “la primera diferència òbvia es troba entre els sectors i negocis que venen en línia i els que no, ja que puc fer la compra d'un llibre en línia si la llibreria disposa d'aquest servei”.

Així, mentre les grans superfícies s'han pogut veure afectades per ser obligades a tancar, l'elevat nivell de digitalització dels seus establiments ha pogut compensar les pèrdues ocasionades pel tancament.

- **Diferències de gènere**

En paraules de Lúcia Farré, de la UB, la crisi “ha tingut i tindrà greus repercussions sobre el mercat de treball. Les mesures de distanciament social que s'han adoptat per contenir l'expansió de la pandèmia és molt probable que hagin afectat de manera diferent les oportunitats laborals d'homes i dones. D'una banda, aquestes mesures han estat especialment dures amb l'ocupació en el sector dels serveis no essencials (bars, restaurants, establiments comercials), amb una gran presència de dones, les quals poden haver perdut la feina permanent o temporalment.”

A més, apunta Farré, “el tancament dels centres educatius i llars d'infants ha representant un increment sense precedents en les tasques domèstiques i de cura dels infants. Les dades que hem pogut recollir fins ara indiquen que aquest increment l'han assumit majoritàriament les dones”.

A aquests arguments, Amedeo Piolatto hi afegeix que “la crisi afectarà de manera molt heterogènia a consumidors i treballadors. Vegeu, per exemple, la diferència entre persones sense i amb fills en edat escolar (i el possible impacte diferencial sobre les dones)”.

- **Tipus de treball**

Quant a l'impacte sobre els professionals, com indica Joan Monràs, els treballadors més afectats seran els que necessiten un contacte pròxim amb altres treballadors¹⁰, entre els quals destaquen professions dedicades a la construcció, l'alimentació o els serveis mèdics.

Segons María Sánchez Vidal, de l'IEB, “moltes de les ocupacions amb més potencial de teletreball, fins i tot dins de sectors econòmics afectats pel coronavirus, són les de directius o gerents, amb sous alts i competències de més nivell”. De la mateixa manera, hi haurà diferències àmplies entre treballadors autònoms i assalariats, alguns d'aquests últims afectats per un ERTO.

3. Mesures de reactivació de l'activitat econòmica

Per fer front a l'impacte del confinament sobre l'activitat econòmica, serà crucial prendre mesures de política econòmica de manera immediata, tant per evitar que els problemes de liquiditat a curt termini es converteixin en problemes de solvència, com per facilitar que les empreses s'adaptin a la nova situació sorgida del confinament i a les noves pautes de consum.

De totes maneres, com apunta Núria Bosch, de la UB, els ajuntaments tenen unes “competències limitades que no els permeten portar a terme polítiques econòmiques contundents per combatre l'efecte de la crisi sanitària”. A més, s'haurien de limitar les restriccions que tenen els ajuntaments per aplicar aquests recursos dels superàvits que obtenen.

3.1 Mesures fiscals

Alfredo Pastor, de l'IESE, proposa que “per afavorir la reactivació de l'activitat econòmica seran necessàries mesures que incloguin una moratòria fiscal en els impostos municipals”. En la mateixa línia es posiciona Marian Vidal Fernández, de la US, i Oriol Amat que, a més a més, proposa subvencions a fons perdut i l'ajornament de lloguers per afavorir la liquiditat en els negocis i minimitzar els processos burocràtics. Xavier Fageda, de la UB, proposa també una “regulació de preus del pagament de lloguers”.

Núria Bosch proposa aquesta moratòria de manera específica per a l'impost sobre béns immobles (IBI), l'impost sobre activitats econòmiques (IAE) i l'impost sobre vehicles de tracció mecànica (IVTM), així com la reducció de l'IBI, que es podria rebaixar per als comerços o autònoms que tinguessin en propietat el local on desenvolupen la seva activitat.

Mesures de més impacte són les que proposen Xavier Fageda i Giacomo Ponzetto, que aposten per “eximir del pagament d'impostos municipals els negocis de venda en persona i de serveis mentre les regulacions excepcionals de la pandèmia no els permetin tornar a operar amb normalitat. Aquesta exempció hauria d'aplicar-se immediatament a l'impost sobre activitats econòmiques (IAE), a les taxes de col·lecció d'escombraries i a les taxes d'ús d'espai públic. En teoria, també podria aplicar-se a l'impost sobre béns immobles (IBI) amb la condició que els propietaris que puguin beneficiar-se de l'exempció reemborsin o dedueixin a l'arrendatari

¹⁰ Mongei, Pilossoph, & Weinberg (2020). “Which workers bear the burden of social distancing policies?” NBER. Working Paper 27085.

l'equivalent a l'obtingut per l'estalvi fiscal". Elisabet Viladecans Marsal assenyala també aquest punt amb la moratòria amb l'IBI, perquè la mesura acabi beneficiant l'arrendatari que no sempre és propietari del local.

Finalment, Núria Bosch proposa que s'afavoreixin crèdits tous dels quals l'Ajuntament de Barcelona en pagui els interessos.

Amedeo Piolatto proposa introduir "un sistema de pagament dels impostos locals flexible. Qui pugui, se li permet pagar impostos futurs (com ara l'IBI, amb una mica de descompte) per garantir ingressos a les arques públiques. Qui no pugui, se li permeti ajornar el pagament". Elisabet Viladecans Marsal aposta per la flexibilització i que el pagament d'impostos s'adapti a cada situació en funció del sector i municipi i proposa que la moratòria també pugui incloure, si escau, els impostos del 2021.

Joan Enric Ricart proposa donar subsidis a les empreses organitzadores de grans esdeveniments (congressos, música, etc.) per transformar-se; si no, es corre el risc que desapareguin i, per tant, la celebració d'aquests esdeveniments, que atreuen una gran quantitat de visitants, no serà possible. També proposa donar ajudes perquè les empreses puguin incorporar elements de protecció sanitària i protocols de control de persones i evitar que s'incompleixin les mesures de distanciament social, amb l'objectiu de recuperar l'activitat com més aviat millor.

Joan B. Casas proposa, a més, que s'apliquin exempcions fiscals per a la rehabilitació d'edificis i que es promogui una campanya institucional, a banda de facilitar mesures administratives. En aquesta última mesura també hi incideix Oriol Amat, amb l'objectiu d'accelerar processos que facilitin el suport a les empreses.

3.2 Mesures reguladores

Quant a les mesures reguladores, Xavier Fageda proposa "regulacions específiques (l'ampliació de les terrasses per a restaurants o la promoció d'esdeveniments culturals on es pugui mantenir la distància social)". L'ampliació de l'espai que ocupen les terrasses, mantenint o augmentant el nombre de taules al carrer, hauria de permetre incrementar la rendibilitat dels establiments, segons apunta Germà Bel. A més, Elisabet Viladecans Marsal proposa incrementar l'espai per als vianants.

Sofía Rodríguez Rico emfatitza la importància de les iniciatives d'adaptació de l'espai públic, com ara reduir o eliminar les taxes per a la utilització privativa de la via pública, una mesura que podria esmoreir la caiguda del consum en bars i restaurants.

Amedeo Piolatto proposa la flexibilització d'horaris d'obertura i tancament, liberalitzar-los perquè es pugui obrir els caps de setmana i estendre l'horari d'obertura de totes les activitats públiques (amb els mateixos empleats, però repartits en més franges horàries) i que empleats i escoles públiques canviïn els seus horaris perquè les entrades i sortides de la feina i de l'escola no coincideixin amb les hores punta.

Anton Gasol, del CEC, proposa, a més de diferir el pagament d'impostos, facilitar els requisits per a l'obtenció i manteniment de llicències i que la regulació es faci *ex-post* i no *ex-ante*.

3.3 Mesures socials

Alfredo Pastor proposa instaurar una renda mínima transitòria per fer front a l'impacte que la crisi tindrà, especialment, entre els col·lectius més desafavorits.

Lídia Farré apunta que “un repte important del desconfinament serà reprendre l'activitat econòmica mentre les escoles continuen tancades. [...] En el pitjor dels casos, davant del tancament dels centres educatius i sense la possibilitat de poder comptar amb terceres persones per tenir cura dels infants, podria haver-hi progenitors que es veiessin obligats a abandonar la feina. Tot fa pensar que serien majoritàriament les dones les que ho farien”. A més, “sense mesures, la combinació de la feina amb la nova vida familiar pot tenir repercussions importants sobre la productivitat laboral i la salut mental i física dels treballadors”.

Per això, les administracions haurien d'“implementar immediatament permisos per tenir cura dels fills mentre es recupera l'activitat econòmica i els centres educatius continuen tancats. Aquest permís o permisos s'han de repartir a parts iguals entre els progenitors” i “no poden transferir-se entre progenitors”, afirma Farré. Si això no s'aplica, “augmentaran les desigualtats en les oportunitats laborals, especialment entre els homes i les dones”.

4. Sectors reforçats

Els sectors reforçats han estat sectors com ara el sector sanitari privat (hospitals i assegurances), la distribució alimentària domèstica (tant en línia com presencial), les indústries digitals, les plataformes tecnològiques que ofereixen continguts audiovisuals en línia, el comerç electrònic, les empreses que venen serveis informàtics o faciliten la transició digital (especialment a petites i mitjanes empreses) i el sector de la logística, que fa possible tota aquesta distribució, segons apunta Núria Bosch, qui, com Joan Enric Ricart, demana que les administracions municipals facilitin mesures per a “l'adaptació de les empreses a aquesta nova realitat”. En la mateixa línia es posiciona Miquel Àngel García López, qui defensa que “les administracions municipals haurien d'ajudar en aquest procés de transformació digital [...]. Ajudes econòmiques per a la posada en marxa i promoció de webs a les botigues de barri de tota la vida [...], la creació d'una plataforma publicoprivada i de la seva app corresponent (o diverses) perquè, en l'àmbit del barri, s'informi la població sobre el comerç al barri i, fins i tot, que permeti el contacte i la compra en línia.”

Andreu Mas- Colell proposa “donar suport a les empreses d'indústries digitals, moltes de les quals multinacionals”. Anna Matas incideix en el fet que “sembla important donar suport a serveis professionals, empreses relacionades amb tecnologia, empreses de software i potenciar l'atracció de noves empreses oferint les condicions adequades perquè s'instal·lin”. En aquesta línia, Ada Ferrer Carbonell puntualitza el paper rellevant de serveis exportadors com ara “consultors, científics de dades, tecnologia...”; a més, afegeix que pot haver-hi un creixement de les botigues de venda de proximitat, com a resultat d'una major conscienciació dels clients sobre la sostenibilitat de la indústria alimentària.

Joan Enric Ricart aposta perquè es millorin les condicions de tot el sector sanitari, un dels sectors que ha de sortir reforçat, duent a terme les reformes per descentralitzar-lo i digitalitzar-lo.

El confinament accelerarà un procés que s'estava resistint a avançar, el del teletreball, el qual, com apunta David Cuberes, “serà molt més habitual a partir d'ara, en part perquè estem veient que la productivitat no sempre disminueix tant com pensàvem treballant des de casa”.

Quant a possibles mesures de suport, Giacomo Ponzetto resumeix l'opinió general entre els economistes que “els governs, particularment els municipals, no haurien de centrar-se a triar guanyadors. L'historial de política industrial activa és descoratjador. Ha demostrat habitualment una recepta per al capitalisme de connivència i el favoritisme polític. Així, el govern municipal no hauria de tractar de predir quins sectors creixeran després de la crisi. Simplement hauria de centrar-se a proveir serveis públics d'una manera eficient i simplificar les normatives per a tots els negocis independentment del sector al qual pertanyen”.

Malgrat ser la logística d'última milla uns dels sectors reforçats per la crisi, Joan Enric Ricart afirma que “caldran millors regulacions, suport públic i defensa dels interessos del autònoms i els treballadors”. María Sánchez Vidal assenyala també que “és necessari fer un esforç, des del món local però també des de l'autonòmic o l'estatal, per regular o informar sobre la seguretat laboral i el teletreball. Si bé és cert que gran part de la població ha pogut teletreballar, comença a ser evident que s'estan treballant més hores i no necessàriament en millors condicions”.

Hi ha un ampli consens sobre el fet que el futur de l'activitat econòmica a Barcelona ha de passar per sectors com el de la salut, l'educació, la recerca i la cultura. Quant al primer, Antonio Cabrales i Joan B. Casas emfatitzen la importància del turisme sanitari, que guanyarà pes en el futur. De la mateixa manera es pronuncia Germà Bel, que destaca “la recerca bioquímica i el desenvolupament tecnològic, en què Barcelona mostrava vitalitat abans de la crisi sanitària”.

Finalment, Núria Mas considera que “es tracta de buscar aquells sectors en els quals podem fer la diferència i ser capaços de facilitar col·laboracions entre els diferents agents (tant públics com privats) per tal de poder crear un ecosistema de creixement al seu entorn”.

5. Altres mesures per a la Barcelona post-COVID-19

A més de les propostes fiscals i reguladores esmentades a la tercera secció d'aquest document, els experts enquestats proposen una sèrie de mesures i polítiques en diferents àrees que poden ajudar Barcelona a adaptar-se al nou escenari.

Per a Anna Matas és essencial que es prenguin mesures per recuperar la confiança de la població, que redueixin el risc de contagi i la percepció de risc, també en l'àmbit internacional, on Barcelona ha de ser percebuda com una destinació segura sanitàriament. De la mateixa manera es posiciona Sofía Rodríguez Rico, qui considera que la ciutat hauria d'establir acords amb les principals empreses farmacèutiques i de salut de la ciutat. Sense aquesta garantia sanitària a curt termini difícilment serà possible recuperar el turisme i la inversió internacional.

Un element important àmpliament compartit és que les polítiques haurien de tenir un enfocament metropolità i no només municipal, incloent-hi el sector de l'habitatge, encara que sense arribar a l'absorció de municipis per la Barcelona actual, com apunta Andreu Mas-Colell. Germà Bel afegeix que caldria més coordinació amb els governs autonòmics en àrees de mobilitat, medi ambient i sistema educatiu.

5.1 Promoció econòmica

- “Col·laboració publicoprivada per ajudar els diferents sectors econòmics, incloent-hi el turístic, per dissenyar les polítiques necessàries per sortir de la crisi”, Oriol Anguera Torrell (CETT).
- “Treballar a distància es generalitzarà i això farà possible la deslocalització d’empreses del nord. Això donaria una oportunitat massiva a Barcelona per atraure empreses d’alt valor afegit”, Antonio Cabrales (UCL).
- “Potenciar la imatge tecnològica i innovadora de la ciutat de Barcelona: mentalitat innovadora amb una base molt competitiva, centres de recerca, centres d’alt nivell educatiu, base industrial (en aquest camp és important no caure en l’error de menystenir-ne la importància), base sanitària de primer nivell mundial”, Joan. B. Casas (CEC).
- “Enfortiment de les polítiques de promoció de l’activitat econòmica (Barcelona Activa, etc.), foment del teletreball”, Xavier Fageda (UB).
- “Continuar amb polítiques d’atracció d’activitats econòmiques d’elevat valor afegir a la ciutat amb efectes multiplicadors importants sobre l’economia dels barris i de la ciutat”, Miquel Angel García López (UAB).
- “Definir un model de ciutat per ser capital econòmica de les indústries del segle XXI i pol d’atracció de talent i capital científica, tecnològica i d’educació superior”, Andreu Mas-Colell (UPF).
- “Desplegar una actitud pro-empresa i incentivar l’ecosistema emprenedor, a més de les indústries netes”, Andreu Mas-Colell (UPF).
- “Polítiques actives per facilitar l’arribada de professionals i tècnics qualificats. Donat el punt de partida, el primer pas seria acabar amb la imatge d’escepticisme cap a la immigració qualificada”, Andreu Mas-Colell (UPF).
- “És important impulsar polítiques que contribueixin a millorar l’ocupabilitat dels treballadors, com la formació en el lloc de treball, per exemple, o també una reflexió profunda sobre quines són les ocupacions que necessitem en el futur”, Núria Mas (IESE).
- “També una aposta clara per la innovació, l’educació superior i polítiques que facilitin l’atracció i retenció de talent”, Núria Mas (IESE).
- “Activar un servei d’ajuda i consultoria per a petits comerços que vulguin fer el pas cap a la venda en línia”, Amedeo Piolatto (UAB).
- “Canvis en els usos energètics des del punt de vista de la mobilitat elèctrica i de la rehabilitació d’edificis per a fer un ús energètic més eficient”, Joan Enric Ricart (IESE).
- “Caldrà fer servir PPP i que es prioritzin les mesures que ens porten cap a la sostenibilitat i la resiliència com a criteris centrals”, Joan Enric Ricart (IESE).

- “Polítiques d’ajudes a les persones perquè puguin canviar de feina durant el procés de reconversió sectorial”, Joan Enric Ricart (IESE).
- “Pla de formació per capacitar els treballadors turístics en situació de desocupació, promovent especialment el desenvolupament de capacitats digitals”, Sofía Rodríguez Rico (BS).
- “Barcelona Activa hauria d’assumir un rol facilitador de tot l’ecosistema empresarial amb tasques d’acompanyament i assessorament d’empreses existents, perquè puguin adaptar els seus models de negoci o adoptar nous models de gestió, i no tant un rol d’incubadora i acceleradora. L’agència hauria de facilitar també l’accés de les empreses a productes de finançament privats basats en capital d’inversió i no només en deute (microcrèdits, avals)”, Sofía Rodríguez Rico (BS).
- “Més col·laboració amb el teixit empresarial, amb organitzacions com Barcelona Global, per relançar la marca Barcelona, conèixer les inquietuds del sector i desenvolupar polítiques municipals d’acord amb això”, Sofía Rodríguez Rico (BS).

5.2 Comerç

- “Transformació digital [...]. Els governs municipal i metropolità haurien de fer polítiques que ajudin a adaptar-se a aquest nou escenari les petites i mitjanes empreses que, d’altra banda, poden tenir dificultats a implementar-ho”, Oriol Anguera Torrell (CETT).
- “Aprofitar l’oportunitat per enfortir el comerç de proximitat (i de barri, per aquells ciutadans que ja no voldran baixar al centre) per evitar transport i aglomeracions”, Ada Ferrer Carbonell (UPF).
- “S’haurien de promoure plataformes de distribució per a botigues que no tinguin repartiment a domicili”, Rosa Ferrer (UPF).
- “L’Ajuntament de Barcelona ha de promoure el repartiment a domicili que busqui la reducció de l’impacte mediambiental (p. e., evitant l’ús de plàstic d’un sol ús). Actualment, la competència en preus dificulta aquesta opció i, a la ciutat, hi podria haver demanda per aquest tipus de distribució amb els certificats adequats per reduir la informació asimètrica per part del consumidor”, Rosa Ferrer (UPF).
- “L’Ajuntament pot ajudar amb una política que incentivi més el consum local i ajudant econòmicament els establiments en la reconversió”, Miquel Angel García López (UAB).
- “Hauria de posar l’atenció en totes aquelles activitats que tenen impacte negatiu i positiu sobre el canvi climàtic. Caldria imposar el criteri qui contamina paga; i al revés, qui no contamina o redueix la contaminació, rep ajuts”, Anton Gasol (CEC).
- “Logística sostenible integrada, que faci compatible el creixement de model de negoci amb la reducció de l’emissió provinent de vehicles i reducció dels embussos”, Joan Enric Ricart (IESE).
- “A tota la logística d’última milla li caldran millors regulacions, suport públic i defensa dels interessos del autònoms i treballadors del sector”, Joan Enric Ricart (IESE).

- “Creació d’un *market place* per al comerç de proximitat per habilitar el comerç *online*, en línia amb la realitzada en algunes comunitats autònomes amb productors agraris”, Sofia Rodríguez Rico (BS).
- “Els governs locals poden ampliar el ventall d’ajudes amb transferències directes i, sobretot, amb capacitat digital (atesa la probabilitat d’una segona onada de confinament)”, María Sánchez Vidal (IEB).
- “S’ha d’intentar salvar tant com sigui possible el petit comerç i les zones comercials dels barris. Es podria vehicular un servei de l’Ajuntament en l’àmbit del barri que es dediqués a fer un inventari de la situació del petit comerç a cada barri per tal de tenir una visió més acurada de les necessitats d’aquest sector”, Judit Vall (UB).

5.3 Polítiques educatives

- “Fer fàcil l’escolarització completament en idiomes estrangers. Prioritàriament en anglès, però potser també en francès i alemany. Facilitar o, fins i tot, tenir una agència pública de serveis de relocalització”, Antonio Cabrales (UCL).
- “Una política que s’hauria d’enfortir és el foment de l’educació gratuïta o subvencionada en línia. Avui dia és possible aprendre moltíssimes coses a través d’Internet. Potser les administracions podrien contribuir a fer publicitat d’aquests cursos en línia (oferir rànquings creïbles per poder identificar-ne la qualitat), David Cuberes (CU).
- “La quarantena afectarà molt més els nens de famílies amb menys recursos (retards d’aprenentatge que es poden arrossegar i que incrementarien la desigualtat). L’Ajuntament, aprofitant, per exemple, els mitjans que té a través de la xarxa de biblioteques i centres cívics (que ja solen organitzar cursos de diversos tipus), podria organitzar cursos i activitats gratuïtes per als nens que s’hagin quedat enrere”, Amedeo Piolatto (UAB).
- “Cal reforçar la infraestructura tecnològica de la ciutat i disminuir la pobresa digital. Caldrà donar subsidis per la compra d’ordinadors i connectivitat per salvar barreres digitals”, Joan Enric Ricart (IESE).
- “Els governs locals poden ampliar el ventall d’ajudes amb transferències directes i, sobretot, amb capacitat digital. [...] Programes de capacitat en aquests noves tecnologies per poder seguir creixent i, potser, incorporar alguna petita part de treballadors d’altres sectors que hagin vist caure la seva activitat”, María Sánchez Vidal (IEB).

5.4 Turisme

- “Reduir la dependència que hi ha del sector turístic i l’hostalera a la ciutat de Barcelona”, Rosa Ferrer (UPF).
- “Potenciar el turisme interior de residents [...]. No crec que sigui possible una substitució perfecta d’un tipus per un altre, però sí que cal aprofitar-ho per potenciar el sector turístic nacional”, Miquel Angel García López (UAB).

5.5 *Polítiques culturals*

- “Ampliar el ventall d’activitats culturals que no estiguin tan centrades en causes polítiques”, Alfredo Pastor (IESE).

5.6 *Polítiques de mobilitat*

- “Instal·lació d’una xarxa massiva de punts de recàrrega de cotxes elèctrics, digitalització, facilitació a la mobilitat empresarial i fer visibles les possibilitats d’establiment empresarial a Barcelona”, Antonio Cabrales (UCL).
- “Augment de la mobilitat (augment de les freqüències d’autobusos per facilitar el distanciament social, promoció de l’ús de la bicicleta)”, Xavier Fageda (UB).
- “Una manera d’ajudar el sector del transport privat seria promoure i garantir la desinfecció als taxis entre viatge i viatge, sobretot per transportar persones grans. Amb la desescalada pujarà la demanda d’aquest tipus de serveis, però per donar suport a aquesta pujada s’haurien de donar unes garanties d’higiene”, Rosa Ferrer, (UPF).
- “Els substituït natural del metro i l’autobús és el transport privat. El transport privat vol dir cotxes, motos, bicicletes i patinets. Si la ciutat es mou cap al cotxe, els problemes de contaminació tornaran, agreujats, fins i tot. El cotxe causa també molta congestió. Així que, pel que fa al transport privat, crec que les polítiques públiques haurien d’encaminar-se a substituir metro i autobus per la moto i, sobretot, la bicicleta i els patinets i fer tot el possible per evitar el creixement dels cotxes”, Joan Monràs (UPF).
- “Integració del transport construït el que es coneix com a autopistes súper ciclistes. En ciutats com Copenhagen, les autopistes de súper ciclistes i altres carrils per a bicicletes al voltant de la ciutat han fet que el 45% dels residents de la ciutat viatgi en bicicleta cada dia. Caldria adoptar un enfocament metropolità que integri el transport amb l’objectiu de maximitzar-ne l’efectivitat”, Sofía Rodríguez Rico (BS).
- “El cotxe ha tornat a ser al centre, atesa la por al contagi i les recomanacions de distància social. En aquesta situació, el repte addicional que té la ciutat de Barcelona és tornar a recuperar el transport públic com a centre de la mobilitat metropolitana”, María Sánchez Vidal (IEB).
- “Caldrà repensar el transport públic. En aquest cas, cal tenir present que les actuacions que es prenguin afecten el conjunt de l’àrea metropolitana (i, fins i tot, un àmbit geogràfic més gran). Cal esmentar que la ciutat i el seu entorn ja havien endegat algunes actuacions prèvies a la COVID-19, en el marc de la lluita contra el canvi climàtic (Agenda 2030, per exemple). L’aplicació d’algunes d’aquestes mesures podrien haver aixecat certes reticències que en el context actual no apareixeran”, Elisabet Viladecans Marsal (UB).

5.7 Polítiques d'habitatge - urbanisme

- “Rehabilitació d’edificis: campanya institucional amb facilitats administratives i exempcions fiscals”, Joan B. Cases (CEC).
- “El govern de Barcelona hauria de reduir restriccions a la construcció d’habitatge (tant horitzontal com vertical) a Barcelona i, per descomptat, eliminar qualsevol control del preu del lloguer que, com bé sabem, acaba resultant en menys gent vivint a la ciutat i arbitrietats injustes per a qui ho aconsegueix”, David Cuberes (CU).
- “Construcció d’un parc d’habitatge assequible a Barcelona i a la seva àrea metropolitana”, Anton Gasol (CEC).
- “L’instrument més potent de l’Ajuntament de Barcelona és l’urbanisme. El seu millor exemple és el del 22@”, Andreu Mas-Colell (UPF).
- “Ofereix més i millor habitatge és un dels grans reptes. Barcelona ha de desenvolupar habitatge i aprofitar i fer un millor ús dels espais verds, creixent cap als rius de l’àrea metropolitana”, Joan Monràs (UPF).
- “Promoure aliances publicoprivades al segment de build-to-rent, amb la cessió de sòl públic per a la construcció d’habitatge assequible. Per cada habitatge que es construeix, es generen 2,4 llocs de treball i el retorn fiscal entre les diferents administracions (estatal, autonòmica i local) és superior al 20% del preu de venda de cada immoble”, Sofía Rodríguez Rico (BS).
- “Suport a la rehabilitació i edificació d’edificis energèticament més eficients, amb subvencions i campanyes com la que es va fer als anys noranta amb la rehabilitació de façanes, “Barcelona, posa’t guapa””, Sofía Rodríguez Rico (BS).

5.8 Polítiques socials

- “Donar “vals” a les famílies més necessitades per comprar a comerços locals o altres mesures per garantir uns ingressos suficients a les famílies”, Núria Bosch (UB).
- “Promoure activitats per a nens a l’aire lliure (p. e., casals d’estiu) per ajudar els pares que estiguin treballant o teletreballant, fent servir les xarxes educatives que ja existeixen. També ajudaria amb la bretxa de gènere, que podria estar empitjorant a conseqüència de la pandèmia”, Rosa Ferrer (UPF).
- “Augment dels recursos —via endeutament— per donar suport als més vulnerables”, Xavier Fageda (UB).
- “Ajudes a les famílies que es trobin en situació de vulnerabilitat”, Ada Ferrer Carbonell (UPF).
- “Polítiques de formació a les persones perquè puguin canviar de feina”, Joan Enric Ricart (IESE).

- “En aquest sentit, caldrà repensar el paper de les escoles bressol i dotar els centres de cures (adults i nens) del personal necessari per poder assumir torns, amb previsió que els aforaments seran parcials”, María Sánchez Vidal (IEB).
- “Donar suport a les famílies. Si els infants no poden anar a escola, almenys un dels seus progenitors no podrà treballar. Aquest efecte resultarà en pèrdues econòmiques molt grans. Des del govern municipal, haurien de donar algun tipus d’ajuda logística a les famílies en les que els dos progenitors han de treballar, com ara unes hores de servei d’acollida dels infants amb fortes mesures de seguretat sanitària”, Judit Vall (UB).
- “Seguint el model adoptat a Austràlia pel qual les llars d’infants s’estan subvencionant durant tres mesos a part de les ajudes de salari, moratòries en pagament d’impostos, entre altres”, Marian Vidal Fernández (US).

6. Bibliografia

Ajuntament de Barcelona (febrer de 2020). *Els salaris a Barcelona 2018*. Oficina Municipal de Dades. Recuperat de <https://ajuntament.barcelona.cat/barcelonaeconomia/ca/mercat-de-treball/remuneracions-salarials/remuneracions-salarials>.

Ajuntament de Barcelona (2020). *Anuario Estadístico de la Ciudad de Barcelona 2019*. Recuperat de www.bcn.cat/estadistica/castella/calendari/anuari.htm.

Harris, J. E. (2020). The Subways Seeded the Massive Coronavirus Epidemic in New York City. NBER. (*Working paper 27021*). Recuperat de www.nber.org/papers/w27021.pdf.

Mongey, S., Pilossoph, L. y Weinberg, A. (2020). *Which Workers Bear the Burden of Social Distancing Policies?* NBER. (*Working paper 27085*). Recuperat de www.nber.org/papers/w27085.

Vives, X. (29 d'abril de 2020). "Barcelona después de la pandemia", *La Vanguardia*.